

Lars Jacobsson

När bomberna föll över Blidö under andra världskriget

På kvällen den 22 februari 1944 fälldes 9 bomber över Blidö och en över Yxlan. Men det var inte bara här som det föll bomber samma kväll. Mer kända är de bomber som föll över Eriksdal på Södermalm i Stockholm och vid pansarregementet P3 i Strängnäs. Bomberna i Stockholm och Strängnäs hade kyrilliska bokstäver, så det var ingen tvekan att det var sovjetiska bombplan som släppt dem.

Den formation av flygplan som bombade i Stockholms norra skärgård iaktogs först kl 21.01 på Svartlöga. Formationen flög vidare mot Furusund. Mellan 21.05 och 00.30 fälldes ett flertal bomber i Stockholms norra skärgård. Sju av dem träffade norra Blidö, från Bromskär till Almvik. Även över Svartlöga (1 bomb), Söderöra (3 bomber), Högmarsö (2 bomber) och Spillersboda (1 bomb) fälldes bomber.

På Blidö orsakade bomberna en hel del materiella skador. Tak rasade, fönstren på ålderdomshemmet Blidösundsgården trycktes in, träd slogs av, karbidlampor slocknade av tryckvågen, elkablar gick av och delar av ön mörklades med mera. Givetvis blev det stor oro på ön. Telefonstationen vid Blidö Gård stängde normalt kl 9 men den här natten fick man hålla öppet till klockan 4 för att hantera alla samtal. Men det var ju ingen som visste något. Dagen efter, när bombningarna rapporterats i nyhetssändningarna, ringde sommargästerna för att höra om deras stugor stod kvar. Trots det stora antalet bomber var det lyckligtvis ingen person som blev skadad.

Bakgrunden till bombningarna var att 220 sovjetiska bombplan startat från baser kring Leningrad med mål att bomba Åbo. Syftet var att tvinga Finland, som då stred på Tysklands sida, att sluta fred med Sovjet. Men varför kom en del av planen att släppa bomber över svenskt territorium? Om detta finns flera teorier.

Den officiella svenska linjen var, och är, att flygplanen navigerat fel och trott att man var över finskt område och släppt bomberna av det skälet. Det kan också ha varit så att man insåg att man kommit fel och ville under alla omständigheter göra sig av med den tunga lasten för att kunna ta sig tillbaka till basen. Dessa typer av förklaringar stöds av det faktum att sovjetiskt bombflyg vid den här tiden var dåligt utrustat och inte tekniskt avancerat. Man hade problem med kommunikationer och navigering. Det visar det faktum att endast ett fåtal plan verkligen nådde Åbo. Huvuddelen av styrkan splittrades över sydvästra Finland och fällde bomber litet här och var. Forskare på Försvarshögskolan anser att bombfällningen över svenskt territorium var ett resultat av felnavigering.

Men det finns också en annan förklaring, som bland andra Herman Lindqvist refererat i en artikel i Aftonbladet. Han hänvisar till en privat forskare, Sven-Åke Björk, som kopplar ihop bombningarna med fängslandet av en sovjetisk spion, Vasilij Sidorenko. Sidorenko var chef för sovjetiska resebyrån Intourist i Stockholm och hade därför inte diplomatisk immunitet.

Därmed kunde han dömas till 10 års straffarbete för spioneri. Sovjetiska ledare, till exempel utrikesminister Molotov, verkar ha lagt ner ett oproportionerligt stort engagemang för att få Sidorenko frigiven, bland annat genom upprepade aggressiva kontakter med Sveriges ambassadör i Moskva som till sist också utvisades. När Sverige vägrade ge efter kom de ryska bombningarna för att öka påtryckningarna. Bara några dagar därefter frigavs Sidorenko och flögs ur landet.

Ytterligare en teori är att Sovjet ville påverka Sverige från att avstå från försvaret av Åland. Urban Sobéus, f d kustartillerichef, har skrivit en bok om luftvärnet i Stockholms skärgård 1933 – 45. Han menar att det fanns färdiga artilleribatterier i Vaxholm och Karlskrona som via Värtahamnen skulle föras över till Åland. Sobéus anser att de sovjetiska bomberna var en varning till Sverige att inte blanda sig i kriget. I vilket fall blev det inget av de svenska insatserna. Men om bomberna eller annat gjorde att Sverige avstod från insatsen är högst oklart.